

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Valtakunnallinen Lastensuojelu VaLaSu ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Sanna Lundgren

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

sanna.lundgren@sijaishuolto.fi

Puh 040-5323578

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Kyllä pääosin

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä pääosin [16 §:n kakkosmomentin kohdassa 5 on vaadittavaksi tiedoksi kirjattu: "Palvelutoimintaan osallistuvan palveluntuottajan oman henkilöstön, työvoimanvuokrauksena ja alihankintana hankitun henkilöstön määrä ja koulutus eri palveluissa;" Tältä osin tulisi tallentaa vain välttämätön ja olennainen tieto. Henkilöstörakenne muuttuu koko ajan ja vuokrattavan henkilöstön määrä muuttuu koko ajan. Jos tämän tyyppisiä asioita pidetään olennaisena muutoksena, niin

julkiset ja yksityiset yksiköt joutuvat ilmoittamaan muutoksista Soteriin jatkuvasti? Jos tietoa ei tästä näkökulmasta katsottuna pidetä olennaisena, niin voidaanko sitä pitää välttämättömänä?]

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Kyllä pääosin

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä pääosin [Mikäli halutaan turvata palveluiden monimuotoinen tuottaminen, tulisi laissa huomioida pienten sosiaalialan yritysten erilainen laatujärjestelmä verrattuna suuriin toimijoihin. Pienillä palveluntuottajilla/palveluyksiköillä omavalvonta voisi olla byrokraattisesti kevyempi.]

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Kyllä

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Lakiesityksen 9 §:ään viitaten toteamme, että yksityisten sosiaali- ja terveyspalveluntuottajien henkilöstölle asetetaan voimassa olevien lakisääteisten edellytysten lisäksi lukuisia ja täsmällisesti toimilupaan tai ilmoitukseen kirjattuja erityisiä vaatimuksia. Kysymyksen alaiseksi jää, miten ja missä aikataulussa julkista toimijaa veloitetaan siirtymään samoihin määräyksiin henkilöstön määrän ja henkilöstörakenteen osalta vai kumotaanko yksityisille toimijoille luvissa asetetut lain ylittävät vaatimukset tämän lain voimaan astuessa?

Toimilupakäytäntö on ollut kentällä kirjavaa. Aluehallintovirastoittain on ollut vaihtelevaa tulkintaa siitä, mitä edellytetään. Julkisiin yksiköihin ei ole suoritettu vastaavia tarkastuksia kuin yksityisiin yksiköihin kuin erittäin vähäisessä määrin ja käytännöt henkilöstön käytön ja henkilöstörakenteen osalta voivat poiketa erittäin merkittävästi toisistaan.

Pykälässä kiinnitetään huomiota myös siihen, että palveluntuottajan tulee varmistaa henkilöstön määrää suunnitellessaan, miten varmistetaan henkilöstön lyhyitä ja pidempiaikaisia poissaoloja korvaavat sijaiset. Sijaisten saaminen on tällä hetkellä erittäin vaikeaa kautta maan, ja tämän määräyksen osalta tulisi selkiyttää mitä tarkoitetaan esimerkiksi ”lyhyellä” poissaololla ja miten toimitaan, jos sijaisia ei yksinkertaisesti ole käytettävissä? Merkittävää henkilöstöpuutetta on kautta linjan sekä julkisilla että yksityisillä toimijoilla ja esimerkiksi hoiva-asiakkaiden siirrot yksiköstä toiseen eivät tuo apua ongelmaan.

Lakiesityksen 12 §:n mukaan Valviraan perustettavaan Sotera-rekisteriin tallennettaisiin myös valvontaviranomaisen antama hallinnollinen ohjaus ja kehoitus sekä lakiehdotuksen 39 §:n mukaiset määräykset ja pakkokeinot. Näiden tietojen tallentaminen tulee aloittaa saman aikaisesti sekä julkisten että yksityisten palveluntuottajien osalta lain voimaan tulosta lähtien.

Käytännössä tiedot suunnitellun asiakasmäärän ja henkilöstön määrän osalta voivat usein muuttuvia, joten luotettava ajantasainen tieto vaatii tiheää päivittämistä, joka voi muodostua raskaaksi byrokratiaksi? Selvennykseksi olisi hyvä säätää, mitkä tiedot olisivat palveluyksikkökohtaisia ja mitkä esimerkiksi voivat olla palvelun tuottajan valtakunnallisia tietoja, ja ettei kaikkia (valtakunnallisia) tietoja tarvitsisi antaa uudelleen, ellei niissä ole tapahtunut muutosta.

Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden monimuotoisuuden turvaamiseksi kannattaisi pohtia, mitä liiallinen byrokratia tarkoittaa pienten toimijoiden toimintaedellytyksille.

Lakiesityksen 21 §:ssä käsitellään rekisteriointiä koskevaa päätöstä ja pykälässä todetaan mm. että "valvontaviranomainen voi tarvittaessa tarvittaessa rekisteriin merkitsemistä koskevassa päätöksessä asettaa asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja koskien palveluntuotantoon käytettäviä tiloja, välineitä.....Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että myös jatkossa olisi mahdollista asettaa kirjavia ehtoja samassa tilanteessa oleville julkisille tai yksityisille tuottajille kuten tapahtuu nykyisen lainsäädännön voimassa ollen. Tämä ei poistaisi nykyisen lainsäädännön ko. epäkohtia vaan mahdollistaisi edelleen valvovalle viranomaiselle laista poikkeavien linjausten tekemisen sekä tuottajien erilaisen kohtelun. Koska kysymyksessä on ennakkoinen valvonta, tulee valvonnan tapahtua tarkkarajaisesti laillisuusvalvontana. Lakiesitys mahdollistaa esimerkiksi sen, että viranomaisen kontrolloisi esimerkiksi henkilöstön ilmoitetun määrän ja pätevyysrakenteen suhteessa asiakkaiden määrään ja tuotettavaan palveluun. Mikäli tämäntapaiset harkinnanvaraisuuteen perustuvat lainkohdat jäävät lakiesitykseen tulee esitystä täsmentää yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseksi.

Lakiesityksen 25 §:n 5 ja 6 momenteissa säädettäisiin siitä, että omavalvontaohjelman seurannassa tulisi ottaa huomioon asiakkaiden, potilaiden sekä heidän omaisten ja läheisten kokemuksia säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella. Myös palveluyksikön henkilöstöltä tulisi säännöllisesti kerätä palautetta. Nämä havainnot tulisi julkaista kolmen kuukauden välein julkisessa tietoverkossa. Hyvinvointiala HALI ry kannattaa laatutietojen julkistamista ja avoimuutta sekä julkisten että yksityisten yksiköiden osalta. Toiminnan hyvä laatu on myös keskeinen kilpailutekijä. Hyvinvointiala HALI ry korostaa kuitenkin sitä, että varsinkin ikääntyneiden palveluiden osalta on jo luotu THL:n ja Valviran tiedonkeruuseen perustuva systemaattinen ja useamman kerran vuodessa toteutettava palautejärjestelmä, jolla mitataan ikääntyneitä koskevan lainsäädännön toteutumista. Myös muissa yhteyksissä kerätään jatkuvasti erilaista laatutietoa sekä viranomaisten että palvelunjärjestäjien toimesta. Näin ollen ehdotamme, että laatutiedon keräämisen osalta otettaisiin lähtökohdaksi viranomaisten keräämä tieto ja palveluntuottajia kannustettaisiin jakamaan sen lisäksi yksikkökohtaista tietoa omavalintaisesti. Nyt esitetty lain velvoite johtaisi päällekkäiseen työhön, eikä toisi laadun parantamiseen liittyvää lisäarvoa.

Lundgren Sanna
Valtakunnallinen Lastensuojelu VaLaSu ry

